

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Pelastakaa Lasten työn perustana ja lainsäädännön arvioinnin viitekehyksenä on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/19911), joka velvoittaa Suomen valtiota lain tasoisesti, ja koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi kannanmuodostuksemme ja yhteiskunnallisen analyysimme perustana ovat järjestömme tekemät selvitykset sekä suoraan lapsilta ja perheiltä (muun muassa palvelutoimintamme kautta) saatu kokemustieto.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla numero 3 velvoittaa ottamaan lasta koskevissa päätöksissä ensisijaisesti huomioon lapsen edun. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla numero 9 velvoittaa sopimusvaltioita varmistamaan, että lapsi voi lähtökohtaisesti elää vanhempiensa kanssa. Vanhemmistaan erossa asuvalla lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllisesti yhteyttä kumpaankin vanhempaansa. Tapaaminen voidaan estää, jos se on lapsen edun vastaista. Artikla numero 20 turvaa, että lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada valtiolta erityistä suojelua ja tukea. Lisäksi artiklan numero 25 mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen hoito ja sijoituksen perusteet tulee tarkistaa ajoittain.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on viimeisimmissä päätelmissään 2.6.2023 huomauttanut Suomen valtiota, että:

- a) sopimusvaltiossa on paljon lapsia, jotka elävät erillään perheestään;
- b) lastensuojelulain täytäntöönpanoon ei ole käytettävissä riittävästi henkilö- ja rahoitusresursseja;
- c) laitoshuollon ja perhehoidon olosuhteita ja laatua ei valvota riittävästi muun muassa siltä osin kuin on kyse lasten suojelusta väkivallalta ja hyväksikäytöltä;
- d) sijaishuollossa olevilla lapsilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia saada tietoa oikeuksistaan ja käyttää lapsiystävällisiä kanavia ilmoittaakseen väkivallasta;

e) sijaishuollon päättymisen jälkeen lapsia ei tueta riittäväillä toimenpiteillä.

YK:n lapsen oikeuksien komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota lasten sijaishuoltoon koskeviin YK:n ohjeisiin ja suosittelee, että sopimusvaltio:

- a) hyväksyy lasten sijaishuollon kokonaisvaltaisen strategian ja varmistaa, ettei lapsia eroteta perheistään, ellei se ole välttämätöntä ja heidän etunsa mukaista, ja että päätöksiä lasten sijoittamista sijaishuoltoon arvioidaan säännöllisesti uudelleen perheiden yhdistämiseksi;
- b) takaa riittävät henkilö- ja rahoitusresurssit lasten sijaishuollon strategian ja lastensuojelulain täytäntöönpanoa varten muun muassa lisäämällä ammattihenkilöiden määrää ja valmiuksia;
- c) varmistaa, että sijaishuollon olosuhteiden ja laadun valvontaa varten on olemassa asianmukaiset valvontamekanismit;
- d) varmistaa, että sijaishuollossa olevilla lapsilla on mahdollisuus saada lapsiystävällistä tietoa oikeuksistaan ja että he voivat ilmaista omat näkemyksensä sijoittamistaan koskevassa päätöksenteossa ja koko sijaishuollossa olonsa ajan;
- e) varmistaa, että käytettävissä on saavutettavat ja lapsiystävälliset kanavat, joiden avulla voidaan ilmoittaa väkivallasta ja hyväksikäytöstä ja saada hyvitystä niistä, ja että lapsille tiedotetaan säännöllisesti heidän oikeuksistaan;
- f) varmistaa, että lapsille suunnitellaan sijaishuollon jälkeiset yksilölliset jatkopolut tarkoituksena tarjota heille sosiaalista, koulutuksellista ja muuta asianmukaista tukea, jotta he sopeutuisivat onnistuneesti uudelleen perheeseen ja yhteiskuntaan.

Pelastakaa Lapset katsoo, että kasvatuksellisiin käytäntöihin liittyvät tulkintaongelmat koskevat kaikkia sijaishuollon muotoja. Kyseessä olevat ehdotukset parantaisivat erityisesti perhehoidossa olevien lasten oikeutta suojeluun. On myös ehdottoman tärkeää, että sijoitettujen lasten tietoisuutta lastensuojelulaista ja omista oikeuksistaan vahvistetaan entisestään. Lapsia tulee informoida aktiivisesti, kuten YK:n lapsen oikeuksien komitea on painottanut.

Kasvatuksellisen rajaamisen keinovalikoiman mahdollistaminen perhehoidossa turvaisi aiempaa paremmin, että lapsen sijaishuolto voi jatkua perhehoidossa eikä puuttuvien keinojen vuoksi tarvitsisi siirtyä sijaishuoltoyksikköön. Lasten olisi mahdollista luoda pitkäaikaisia kiintymyssuhteita ja välttyä jatkuvilta katkeavilta ihmissuhteilta.

Lasten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että vastuu päätöksenteosta kuuluu lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, mutta päätöksentekoprosessia on syytä selkiyttää ehdotuksessa edelleen. Lapsen ja sosiaalityöntekijän välinen avoin dialogi ja luottamus ovat äärimmäisen tärkeitä eikä niitä tule prosessissa vaarantaa.

Pelastakaa Lapset katsoo, että kasvatuksellinen rajaaminen on määriteltävä tarkemmin, jotta turvataan lapsen oikeus fyysiseen koskemattomuuteen. Tarkoituksena on oltava lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Ehdotusten mahdollistamaa keinovalikoimaa ei pidä voida käyttää rangaistuksena. Sijaishuollon on oltava kuntouttavaa ja lapsen oikeuksia toteuttavaa.

Sijaishuollon tavoitteiden toteutuminen vähentäneet tarvetta sijaishuoltopaikkojen muutokselle ja parhaimmillaan parantaa myös sijaishuollon vaikuttavuutta.

Vaikuttavuuden lisääntyminen vähentäneet osittain myös sijaishuollon tarvetta, eli lapset voivat palata kotiin. Kasvatuksellisen rajaamisen tulkinta voi lisätä lasten eriarvoista kohtelua, koska esim. 4 b § jättää muutoin velvoittavaan pykälään tulkinnanvaraa.

On otettava huomioon, että perhehoidon osalta kasvatuksellisen rajaamisen käyttö poissulkee tilanteet, joissa lapsi kieltäytyy aineiden ja esineiden poisottamisesta. Ehdotus lisää merkittävästi erityisesti perhehoidon koulutustarvetta lainsäädäntöön ja sen toimeenpanoon.

Pelastakaa Lapset katsoo, että on syytä täsmentää, miten kasvatuksellisten keinojen ja rajoitustoimien välistä suhdetta ratkotaan tilanteessa, jossa lapsen huoltaja on eri mieltä käytettyjen keinojen luonteesta.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

Ehdotus selkiyttää perhehoidossa sijoitettuna olevan lapsen kasvatuksellista rajaamista aineiden ja esineiden haltuunoton osalta. Muun perhehoidossa toteutuvan kasvatuksellisen rajoittamisen osalta ehdotuksessa esitetään, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on keskusteltava asianosaisten kanssa asiakassuunnitelmaa laatiessa menettelytavoista ja kasvatuseriaa-otteista sekä kasvatukseen liittyvistä säännöistä ja käytännöistä, joiden avulla sijaishuoltoa toteutetaan. Säädöksessä tulisi kirjata tarkemmin, mitä ja millaisia kasvatuksellisia rajaamisen keinoja perhehoidossa voidaan konkreettisesti toteuttaa perhehoitajan taholta, lapsen tarpeet ja tilanne huomioiden.

Velvoittavaa 4 b § tulee täsmentää seuraavilta osin:

- “Lisäksi lapselta on otettava pois rahavarat...” tulee täsmentää siten, että 1 mom. tarkoitetut henkilöt arvioisivat lapsen toiminnan todennäköisyyttä.
- “Lisäksi lapselta on otettava pois lapsen hallussa olevat viestinnän mahdollistavat laitteet...” Perusteluja tulee täsmentää, koska ehdotuksen perustelut eroavat viestintälaitteiden osalta muiden esineiden ja aineiden pois ottamisen perusteluista.

Ehdotukseen tulee täsmentää, miten kasvatuksellisten rajaamisten keinot ovat käytettävissä lapsen kieltäytyessä niistä tai vanhemman/huoltajan vastustaessa niitä. Ehdotukseen tulee lisätä tieto siitä, miten tehdyistä kasvatuksellisista rajaamisista tiedotetaan vanhempia/huoltajia.

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

-

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

Ehdotukset ovat selkeitä, mutta on erittäin tärkeää huomioida palvelun erittäin vahvasti perusoikeuksia rajoittava luonne, sekä se, että palvelu ei ole tarkoitettu eikä sovellu kaikille sijaishuollossa oleville nuorille.

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyttä?

Työskentely kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa vaatii kokemusta lasten ja nuorten kanssa työskentelystä, vankkaa ammattitaitoa sekä kykyä moniammatilliseen yhteistyöhön. On erittäin tärkeää varmistaa ammattitaitoisen henkilökunnan riittävä määrä. Turvallisuushenkilöstön läsnäolo on ymmärrettävästi tarpeen vaativissa olosuhteissa, mutta lainsäädännön on oltava riittävän täsmällinen siltä osin, millainen velvollisuus palveluntuottajalla on perehdyttää turvallisuushenkilöstöä lapsiin kohdistuvan, vaativan turvallisuustyön osalta.

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

Pelastakaa Lapset katsoo, että lapsen oikeuksien näkökulmasta on välttämätöntä säätää riittävän tiheästä rajoittamistoimien tarpeellisuuden arvioinnista. Kuntouttava, suljettu laitospalvelu rajaa vahvasti lapsen perusoikeuksia, joten rajoitusten purkua on tarkasteltava tiheästi. Palvelun tulee aidosti edistää lapsen etua, hyvinvointia ja kuntoutumista.

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

Ennen lapsen sijoittamista perusoikeuksia erittäin vahvasti rajaavaan palveluun, tulee varmistua siitä, että muut sijaishuollon muodot eivät tulisi kyseeseen lapsen omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavan käytöksen vuoksi. Lapsen sijoitus kuntouttavaan suljettuun palveluun edellyttää vankkaa harkintaa ja näkemystä lapsen kokonaistilanteesta. Suljettuun palveluun sijoittamisella ei ole aikarajaa, joten tavoitteena tulee olla, että palvelulla pystyttäisiin auttamaan lasta pitkäjänteisemmin, kuin erityisen huolenpidon jaksolla, sekä turvaamaan hänelle monipuolisesti hänen tarvitsemansa apu ja tukitoimet.

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

-

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

63 §:ssä säädettäisiin lapsen yhteydenpidon rajoittamisen mahdollisuudesta henkilöihin, joita ei kyetä yksilöimään. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsi ei kerro tai tiedä niiden henkilöiden oikeita nimiä, keneltä hän esimerkiksi ostaa päihteitä. Tämä täsmennys on erittäin tärkeä ja auttaa turvaamaan lapsen suojelua entistä tehokkaammin sekä perhe- että laitoshoidon osalta.

On toimivaa, että laitoshoidossa lyhytaikaisesta rajoittamisesta voi päättää laitoksen johtaja, koska sijaishuoltoyksiköissä voi syntyä tilanteita, joissa päihteiden käyttöön, päihteiden hankkimiseen tai lapsen terveyttä vaarantavaan käytökseen (kuten luvattomaan poistumiseen) tulee voida puuttua nopeasti.

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

Pelastakaa Lapset katsoo, että säännös on tarpeellinen, mutta teknisen valvonnan käyttö tulee rajata ajallisesti ja alueellisesti välttämättömään, ja sen on oltava ehdottoman oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Vuorovaikutuksellisen, luottamukseen perustuvan kohtaamisen lasten kanssa tulee olla ensisijaista.

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivallasta poisottamisen toteuttamiseksi käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina lapsen ikä ja käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että lapsen kanssa tulisi ensisijaisesti pyrkiä sopimiseen, kun havaitaan hänellä olevan hallussaan omaisuutta, jota hänellä ei tule olla, vaikka sen arvioitaisiin olevan tuloksetonta. Kiireellisissä tilanteissa, lapsen vastustaessa, sopimiseen pyrkiminen ei ole tarkoituksenmukaista, jos kyse on lapsen tai muiden henkilöiden vakavasta terveyden tai turvallisuuden vaarasta.

Tällöin korostuu velvoite kouluttaa laitoksen henkilökuntaa oikeasuhtaisten voimakeinojen käytöstä, koska aineiden ja esineiden poisottaminen eroaa kiinnipidosta. Voiman käytön tulee olla myös ehdottoman viimesijainen vaihtoehto.

Voimakeinojen käytön koulutuksella ja harjoittelulla on keskeinen merkitys lainmukaisten voimakeinojen käytössä. Sijaishuoltoyksikön tulee vastata siitä, että sen henkilöstöllä on voimakeinojen käyttöön sellainen koulutus, että keinojen käyttö on turvallista erityisesti lapsen

turvallisen kehittymisen kannalta. Kehittyvän lapsen fyysiseen koskemattomuuteen puuttuminen on oltava viimesijainen vaihtoehto, jotta ei muodostu riskiä lapsen institutionaaliseen kaltoinkohteluun.

Voimakeinojen käytön koulutuksesta, koulutuksen seurannasta, kouluttaja kelpoisuudesta sekä keinojen käytön valvonnasta ja raportoinnista sekä vastuista tulee säätää tarkemmin (vrt. Vankeuslaki 18 luku 9 § sekä tutkintavankeuslaki 13 luku 9 § Voimakeinojen käyttäminen sekä turvaamistoimenpiteiden käytön, voimakeinojen sekä voimankäyttövälineiden käytön koulutus (9/004/2018)

66 § Henkilöntarkastus

-

66 a § Henkilönkatsastus

66 a §:ää koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus hiusnäytteen ottamiseen. Tätä poistoa voidaan pitää hyvin perusteltuna, koska näytteen tulkitsemiseen on liittynyt epävarmuutta ja tulkinnanvaraisuutta.

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

-

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

On aiheellista, että pykälästä poistetaan kokonaan maininta kiinnipidosta hoidollisena ja huollollisena toimenpiteenä. Perusteluissa korostuu kiinnipitäminen viimesijaisena toimenpiteenä, jossa tarkoituksena on estää vakavan vahingon syntyminen, ja lapsen hengen ja terveyden suojaaminen välittömässä tilanteessa.

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

Luvattomiin poissaoloihin liittyy lasten kannalta valtava paljon riskejä. Ehdotuksen perusteluissa tuodaan selkeästi esille, että poistumisen estäminen koskee tiettyjä tilanteita eikä kyseessä ole rauhoittamistarkoituksessa tehtävä toimenpide. Ehdotus vastaa sijaishuollon todellisuuden tarpeisiin ja parantaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun.

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

Ehdotuksen pykälän 2 momentissa todetaan, että hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin sosiaalihuollon järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen voisi pyytää hätäkeskuslaitokselta 1 momentissa tarkoitetun lapsen käyttämän päätelaitteen tai liittymän sijaintitiedot - hätäkeskuslaitoksesta annetun lain 2 §:n 4-kohdan mukaisena kiireellisenä tukipalveluna - jos mainittu sosiaalihuollon järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen arvioi lapsen olevan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 321 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa.

Pelastakaa Lapset katsoo, että ehdotuksen lisäys on tarpeellinen, jotta lapsen sijainti saataisiin akuutissa tilanteessa mahdollisimman nopeasti selvitettyä.

69 b § Lapsen kiinniotto

Pelastakaa Lapset katsoo, että ehdotus on tarpeellinen ja potentiaalisesti parantaa mahdollisuuksia huolehtia lapsen turvallisuudesta. Mutta henkilökunnan kouluttaminen oikeansuhtaisten voimakeinojen käytön suhteen on erittäin tärkeää. Ehdotuksen pykälän 1 momentissa säädetään lasta etsivän laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön ja toimivaltaisen sosiaalihuollon viranhaltijan toimivaltuudesta lapsen kiinniottamiseksi päästä asuntoon tai muuhun olinpaikkaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että 69 a §:n 1 momentissa tarkoitettu lapsi on asunnossa tai muussa olinpaikassa.

Lapsen olinpaikan selvittyä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä ja toimivaltaisella sosiaalihuollon viranhaltijalla olisi oikeus lapsen kiinniottamiseksi pitää lapsesta lyhytaikaisesti kiinni. Hallituksen esityksen 69 b §:n perusteluissa todetaan, että kiinnipitäminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti ”kevyttä fyysistä taluttamista” jossa kyse ei ole voimankäytöstä, ja joka perustuu yhteisymmärrykseen lapsen ja lasta etsivän työntekijän välillä.

Jäljempänä kuitenkin todetaan, että laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä ja toimivaltaisella sosiaalihuollon viranhaltijalla olisi lapsen kiinnipitämiseksi ja lapsen autoon tai muuhun kulkuvälineeseen siirtämisen toteuttamiseksi oikeus käyttää sellaisia kiinnipitämisen ja siirtämisen toteuttamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina lapsen ikä ja käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Lasta etsivän henkilön olisi aina ensisijaisesti yritettävä saada lapsi palaamaan puhumalla ja momentissa tarkoitetut toimivaltuudet tulisivat kyseeseen vasta, jos lapsi vastustaa palautusta.

On syytä edelleen selkeyttää voimakeinojen rajanvetoa. 69 b §:n 2 momentissa mainitaan kevyt taluttaminen, joka perustuu yhteisymmärrykseen, 3. momentissa puolestaan puhutaan välttämättömistä voimakeinoista, joita voidaan kokonaistilanne arvioiden pitää välttämättöminä. On varmasti tilanteita, joissa lasta ei ”saada” autoon yhteisymmärryksessä, mutta lapsen edun turvaamiseksi hänet on saatava kuljetettua sijaishuoltopaikkaan. Nyt voimassa olevan lain mukaan lasta tai nuorta on voinut pitää kiinni kulkuvälineessä. Kyseessä olisi muutos siten, että lapsen siirtämiseksi kulkuneuvoon voidaan käyttää oikeasuhtaisia voimakeinoja, jotta lapsen kuljetus voitaisiin toteuttaa ja hänet saadaan palautettua sijaishuoltopaikkaan. On syytä tarkentaa, millä edellytyksillä voimakeinoja voidaan käyttää.

Työntekijöiden koulutus on välttämätöntä, jotta sallitun voimankäytön rajat eivät ylitä. Pykälän tulee olla erittäin selkeä lapsen ja työntekijän oikeusturvan näkökulmasta. On varmistettava, että toimivaltaisella viranomaisella (kuten sosiaalityöntekijä) on riittävää osaamista tällaisiin tilanteisiin.

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

-

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

Ehdotuksessa on kirjattu lastensuojelulain 49§ mukaisesti perhehoidossa sijoitettuna olevan lapsen luvattomasti poistumisesta perhekodista, lapsi on perhehoidossa sijoitettuna perhehoitajan yksityiskotiin, ei perhekotiin. Säännökseen tulee tehdä tarkennus, josta ilmenee säännöksessä tarkoitettavan perhehoitoa, joka toteutuu perhehoitajan yksityiskodissa.

Säännös vastaa sisällöltään käytännön tilanteisiin perhehoidossa, ja säännöksen turvin lapsen erityistä suojelua perhehoidossa voidaan turvata nykyistä tehokkaammin, sekä jatkaa lapsen sijoitusta perhehoidossa.

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

Pykälän 4 momentissa mahdollistettaisiin, että virka-apupyynnön voisi sosiaalihuollon viranomaisen lukuun tehdä myös lasta etsivä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tämä helpottaisi jatkossa lapsen etsintää, kun laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö yleensä ensisijaisesti/kiiretilanteissa etsii lasta. Samalla on huolehdittava poliisin resurssien turvaamisesta, jotta virka-apua on mahdollista saada riittävän nopeasti.

Säännökseen tulee korjata perhekoti –sanon tilalle / lisäksi perhehoito, 69§ d:n mukaan lastensuojelulain 49§:n mukaisesti perhehoitoon sijoitettu lapsi voidaan hänen ollessa luvatta poistuneena perhehoidosta, etsiä ja palauttaa perhehoitoon, perhehoitajan kotiin.

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

71 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että lapselle voitaisiin 49 a §:ssä mainituista syistä tehdä suunnitelmallisesti 66 a §:n mukaisia henkilönkatsastuksia suljetun laitospalvelun aikana riippumatta siitä, olisiko lapsi esimerkiksi poistunut laitoksesta vai ei, tai ylittyisikö todennäköisyyden kynnys epäillä yksittäistapauksessa lapsen päihtymystilaa. Kynnys henkilönkatsastukselle olisi näin ollen 66 a §:ssä säädettyä matalampi.

Katsastus ei kuitenkaan saa perustua mielivaltaan. Näissä tilanteissa korostuu vakaa, yksilöllinen harkinta ja lapsen edun hahmottaminen sekä henkilökunnan koulutus.

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Esityksessä tulee kauttaaltaan tarkentaa perhehoito – käsitteenä, ja kirjoittaa selkeästi tarkoitetaanko säännöksissä lastensuojelulain 49§:n mukaista perhehoitoa, joka toteutuu perhehoitajan yksityiskodissa. Perhehoito ja perhekoti- termit sekoittuvat esitystekstissä, ja ne tulee eriyttää selkeästi.

74§ ”Rajoitustoimenpiteiden kirjaamiseen² tulee lisätä maininta velvollisuudesta kirjata, seurata ja valvoa voimakeinojen käyttöä sekä voimakeinojen käytön perusteluita.

Pääministeri Orpon hallitus uudistaa lastensuojelulainsäädännön kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen vaihe on nyt lausuttavana. Esityksessä on kirjattu, että lastensuojelulainsäädännön uudistamisen toista vaihetta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2026. Pelastakaa Lapset esittää toisen vaiheen esityksen sisällön koskevan lastensuojelun avohuollon lainsäädäntöä sekä ehkäisevää lastensuojelua sekä sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnan selkeytystä. Kokonaisvaltainen lastensuojelun uudistaminen voi toteutua vain, jos lakeja uudistetaan samanaikaisesti. Pirstaleinen, pistemäinen lain uudistaminen ei vastaa kokonaisuudistuksen tarpeeseen.

Lisätietoja:

Maija Vihervirta

Kehittämispäällikkö

Aluetoiminta

Aino Hynninen

Kehittämispäällikkö

Yksikkötoiminta

Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry

Kekkonen Sonja
Pelastakaa Lapset ry